

מבשר טוב

ס"ג

פרשת תרומה

תשע"ז

ירושלים תובב"א

מאמר ושכנתי בתוכו של כל אחד ואחד

א

"וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל, ויקחו לי תרומה וגו'" (כה, א-ב) נודעה הקושיא שתמהו המפרשים, דהוי ליה למימר 'ויתנו', שהמצוה היא בנתניה, ולמה אמר בלשון "ויקחו".

ובפסוק (שם ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ודקדקו באלשיך הק' על אתר ובשל"ה הק' (שער האותיות אות ק' קדושה ה) בלשון "בתוכם", שלפי סדר הלשון היה צריך לומר "ושכנתי בתוכו", דהא קאי על המקדש שיעשו שבו תשרה שכניה, ומדוע אמר 'בתוכם' וייחסו אל העושים המקדש שהם בני ישראל.

ולהלן במצות קרשי המשכן, כתב רש"י (כו, טו) וזה"ל: "ועשית את הקרשים. הוי ליה למימר 'ועשית קרשים', כמו שנאמר בכל דבר ודבר, מהו 'הקרשים', מאותן העומדין ומיוחדין לכך".

"יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת ציוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזומנים בידכם" ע"כ.

מבואר, שקרשי המשכן נעשו מן הארזים שנטע יעקב אבינו במצרים, והוא היה נצרך להכין את קרשי המשכן, שכל אותם השנים שהיו ישראל במצרים נשאו עמהם, והוציאו עמהם למדבר, כדי לבנות מהם את המשכן.

ובעניינו של בריח התיכון, שהיה נכנס בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, איתא בש"ס (שבת צח:): "והבריה התיכון בתוך הקרשים (כו, כח), תנא, בנס היה עומד". ופירש רש"י: "שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום, היה נותנו ומבריה לשלשת הרוחות, ואין לך אומן יכול לעשות כן, ובנס היה נכפף מאליו" ע"כ.

ובתרגום יונתן בן עוזיאל פרשא דידן (כו, כח) כתב: "ונגרא מציעאה בגו לוחיאי, משלביש מן סייפי לסייפי. מן אילנא דנציב אברהם בבארה דשבע, וכד עברו ישראל ית ימא, קטעו מלאכיא ית אילנא, וטלקוהו לימא, והות טפי על אנפי מיא. והוה מלאכיא מכריז ואמר, דין הוא אילנא דנציב אברהם בבירא דשבע, וצלי תמן בשום מימרא דיי, ונסבוהי בני ישראל ועבדו מניה נגרא מציעאה, אורכיה שובעין אמין. ופרישן מתעבדן ביה, דכד הוו מוקמין ית משכנא, הוה מתגלגל הי כעכנא חזור חזור מלגיו ללוחי משכנא, וכד הוה מתפרק הוה פשיט הי כחוטרא" ע"כ.

מבואר, שזה הבריה התיכון עשאוהו ישראל מן העץ שנטע אברהם אבינו ע"ה אשל בבאר שבע, כד"א (בראשית כא, לג) "ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ה' קל עולם". שאותו עץ עצמו חצה עמם את הים והביאוהו ישראל למדבר, וממנו נעשה הבריה התיכון שהחזיק את כל קרשי המשכן מבפנים, מבריה מקצה לקצה. כמ"ש שכל עניינו בדרך נס, כשהוא מסתובב כמו עכנאי ומתגלגל פנימה אל כל שלושת הרוחות.

נמצאו אלו הקרשים שמהם נעשה המשכן מקורם בארזים שנטע יעקב אבינו ע"ה, ואילו הבריה התיכון נעשה מן העץ של אברהם אבינו.

ויש להתבונן בזה, מאי טעמא נצרכו לקחת מאותם עצים נושנים שמימות יעקב אבינו ואברהם אבינו, ומאי שנא משאר כל תרומת המשכן והכסף והזהב שהביאו ישראל ממה שהיה בידם, ואילו עצי הקרשים ושל הבריה התיכון נצרכו להביא מנטיעת האבות הקדושים אברהם ויעקב אבינו ע"ה, וצריך ביאור.

ב

והנראה בעזה"י, בהקדם מאמר א"ז צוקללה"ה מביאלא בסה"ק דברי בינה (פרשת וירא), שכל עיקר קיומם של ישראל הוא בכוח מידת החסד והאהבה שביניהם.

וזל"ק: "ויהי כאשר התעו אתי אלקים מבית אבי, ואומר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי, אל כל המקום אשר נבוא שמה, אמרי לי אחי הוא. יש לרמז בזה, כידוע שכל מעשה אבות סימן לבנים (עי' רמב"ן בראשית יב, ו). ולימד אותנו בזה, איך שיהיה קיום לישראל בין האומות בגלותם. ולזה אמר: 'ויהי כאשר התעו אותי', היינו כשיהיו ישראל בגלות, 'ואומר לה זה חסדך', היינו שאנחנו מבקשים משכינה הקדושה שתשפיע חסדים טובים לעמו ישראל. – ועל ידי מה יוכל ההשפעה לילך אלינו, על ידי 'אל כל המקום אשר נבוא שמה' בגלותינו, 'אמרי לי אחי הוא', היינו שנהיה באחווה ורעות ואחדות, ועל ידי זה יהיה כל ההשפעות טובות לישראל" עכ"ל"ק.

מדברי קדשו אנו למדין, שכל עיקר קיומם של ישראל בגלות, כאשר התעו אותי אלקים מבית אבי, ונצרכים ששכינה הקדושה תשפיע עלינו רחמים וחסדים טובים. וכיצד היא הדרך לעורר שפע החסד העליון, שאנו צריכים לעוררו מלמטה באתערותא דלתתא. – וזאת נעשה על ידי האחווה והאחדות שבין ישראל, 'אמרי לי אחי הוא', שנהיה באחווה וברעות. שמתוך שישראל מלמטה מקרבים זה לזה, ומרבים החסד שביניהם באהבה ובחיבה, בזה מתעורר כנגדם מלמעלה שפע החסד העליון, ומתוך כך יש קיום והשפעות טובות לישראל קדושים, ויש להם מעמד בכל מקומות מושבותיהם, גם כאשר התעו אותם וגלו והתרחקו מבית אבותם.

והיינו שביקש אברהם אבינו ע"ה עמוד החסד משרה אשתו, בעת ירידתם למצרים, שיהא במעשיהם מעשי אבות סימן לבנים, כאשר היה דואג להשפעת החסד לדורות עולם, שיכינו גם הם בעת גלותם כח האחווה והרעות, וירבו החסד ביניהם, זה חסדך אשר תעשי עמדי, בכל המקום שנבוא שמה אמרי לי אחי הוא, ובזה יתעורר החסד העליון, שהוא שורש ויסוד הקיום של ישראל קדושים.

והאחדות והאחווה צריכה שתהא בשלמות, כמו שאמר זקני היהודי הק' צוקללה"ה מפשיסחא (ספר היהודי הקדוש עה"ת דף טז), וזל"ק: "הרב הקדוש מפשיסחא שהיה נקרא בעולם היהודי, היה מבקש מאנשי שלומו ואמר להם: 'אל נא אחי תרעו' (בראשית יט, ז), מלת 'נא', כתובה בתורה על חצי צליה [אל תאכלו ממנו נא, שמות יב, ט], וגם כאן אמר אל נא תהיו חצי אחים". [שיח שרפי קודש ח"ב אות תכב].

והיינו מן הטעם מבואר, שאי אפשר להחסד העליון שיתעורר בלא שיעשו ישראל מלמטה החסד ביניהם. כאשר כלל הוא בכל דוכתא (זוה"ק ח"א דף פח.): "באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא וכו" ע"כ.

ובסה"ק תולדות אדם (שלהי פר' בא) פירש זקני צוקללה"ה, וזל"ק: "דבר נא באזני העם, וישאלו איש מאת רעהו, ואשה מאת רעותה, כלי כסף וכלי זהב וגו' (שמות יא, ב). ולכאורה קשה, הלא אמרינן (ב"ק לז): 'רעהו, ולא עכו"ם'. ועוד קשה, שרש"י ז"ל פירש: 'אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק וכו' (ברכות ט). – למה היה צריך לבקשם ולהזהירם על זה, וכי מי האיש שלא יחפוץ כלי כסף וזהב וכל טוב".

"אך יש לומר בדרך פשוט, שכן היה הציווי מפי הקדוש ברוך הוא, שיגמלו חסד זה עם זה מקודם, להשאלו ולהשכיר איש את רעהו. ואחר כך כשיעשו בני ישראל כן, ויגמלו חסד זה עם זה, אז יתעורר החסד עליון על בני

ישראל, ועל ידי זה המצרים גם כן יתנו להם כל מה שלבם יחפץ. כי באתערותא דלתתא, בא אתערותא דלעילא. ועל זה שייך בקשה, שיקיימו כן, ויעשו חסד זה עם זה".

"ואז, כאשר עשו ישראל כאשר ציוה להם ה' על ידי משה רבינו עליו השלום, כתיב אחר כך (שם ג): 'ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים וכו'". וידוע כי שלשה דברים הם שצריכים חן (סוטה מז), ושורש של דבר הוא, שמי שהוא בחינת המקבל צריך לחן, והבן" עכל"ק.

ולמדנו אף בזה היסוד האמור, שכאשר רצה הקב"ה להשפיע לישראל "רכוש גדול", כהבטחתו לאותו צדיק, היה מבקש מהם בבקשה שיעוררו הם החסד מלתתא על ידי שירבו החסד בין איש לרעהו ובין אשה לרעותה, שבכך פותחים הם הצינור כדי שיזכו בכל כלי כסף וכלי זהב ברכוש הגדול המובטח.

והשפעת "רכוש גדול" בוודאי אינו אמור רק ברכוש גשמי בלבד, שכן השפע בשורשו למעלה תמיד הוא ברוחניות, וכשירד בשלמות זוכים גם בזה העולם בשפע רכוש הגשמי, ובוודאי יש בו 'רכוש גדול' ברוחניות, כאשר זכו להשגות גדולות ונפלאות על הים, מה שלא ראו נביאים.

ואף זה השפע הרוחני מתעורר מלמטה, כשיעשו ישראל חסד ברוחניות זה עם זה. שהגמילות חסדים אינה אמורה רק בגשמיות, שאף ברוחניות צריך להרבות חסד. כענין שמצינו המלמד את בן חבירו תורה, והמעשה את חבירו לדבר מצוה. כמ"ש בפרק חלק (סנהדרין צט): "המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר (בראשית יב, ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן וכו'. כל המעשה את חבירו לדבר מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו" עי"ש.

והחסד הרוחני שעושים ישראל זה עם זה, הן בתורה ומצוות, והן בחיזוק ועידוד שנוסך בלב ונפש חבירו, כד"א (ישעיה מא, ו) "איש את רעהו יעזרו, ולאחיו יאמר חזק". הוא הפותח לנו שערי רחמים וחסדים, לעורר החסד העליון אחר שנפתח הצינור והכלי להריק שפע רב ורכוש גדול ברוחניות, ואף בגשמיות כמבואר.

וכמאמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצוקללה"ה, המובא בחלקת יהושע כמה וכמה פעמים, כאשר נותן איש ישראל יד לחבירו בברכה כנהוג, ותוקעים ישראל ידיהם זה לזה, נעשה מזה בכוח האחדות יד אחת גדולה וארוכה המגעת עד כסא הכבוד, להמשיך משם כל השפעות טובות לישראל.

והיינו כמדובר, כי האחדות והחסד שמלמטה הם שורש ההשפעות הטובות שצריכים לבוא מלמעלה.

[ובסה"ק חלקת יהושע פרשא דידן (מו.א) וזל"ק: "גם לרמז, על פי מאמר הרבי זצללה"ה מסאסוב, על יד אחדות עושין יד גדולה ומגיע להשמים, ולוקחין השפע. וזה 'מאת כל איש', על ידי אחדות, אז 'תקחו תרומתי', גורמין המשכת השפע אכ"ר" עכלה"ט].

וכמו שנתבאר זה כח קיומם של ישראל, בפרט בעתותי הגלות, כאשר התעו אותי אלקים מבית אבי, בכוח "אמרי לי אחי הוא". וכיוצא בזה אמר דו"ז מסקרנוביץ זצוקללה"ה, בפסוק (בראשית לז, טו) "וימצאהו איש, והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמר, מה תבקש. ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'". ואמר בפי קדשו: את האחוה מבקש אני מכם, [דאס ברודערשאף בעהט איך]. והיינו גם כן כמדובר, בהיותו 'תועה בשדה' נע ונד, אז העצה להתקיים היא רק מכוח האחוה והאחדות, וזאת אשר אני מבקש מכם בעת כזו, את האחוה אהבה ורעות.

ויתרה מזו חידש כ"ק אא"ז זצוקללה"ה בדברי בינה ריש פרשא דידן, שלפעמים ניתן להשפיע צדקה וחסד במחשבת הלב בלבד. וזל"ק הנצרך לענייננו (דף קעט): "תכלית ועיקר עבודת איש ישראל הוא, שכאשר זוכה לאיזה שפע בענייני גשמיות, ובפרט אם הוא עשיר ובעל פרנסה, ואין חסר לו מאומה. אזי כאשר הוא רואה איש תלמיד חכם, או עני ההולך בדרך הטוב והישר, אזי צריך להיות מלא בושא וכלימה מלפני השם יתברך, ולומר בלבו, מפני מה זכיתי לזה העושר, הלא אותו העני והתלמיד חכם הוא טוב ממני בכל העניינים. ולמה יהיה כזאת, אשר הוא יהיה בעניות ודחקות, ואני אין חסר לנפשי מכל טובה. – וכאשר יבוא להתבוננות הזה בלבו באמת, ויתבייש בעצמו לפניו יתברך. על ידי זה השי"ת יתמלא רחמים על זה העני, ובזה יעשה עמו גמילות חסדים" עכל"ק.

והרי לפנינו השפעת הצדקה והחסד מתוך מחשבה שבלב בלבד, שבמה שמתבייש בעושרו יותר מזה העני והתלמיד חכם, ולבו נחמץ לראות בדחקות העני, מזה גופא כבר נתעורר החסד העליון, שיתמלא השי"ת רחמים על העני לגמול חסד עמו.

ובחידוש זה נמצא כר נרחב לפנינו, ואפשרות מופלאה להרבות החסד והצדקה מאוד בישראל, שהרי כל זאת נעשה במחשבת הלב בינו לבין עצמו, וזאת יכול לעורר רחמים על חבירו גם ממרחק המקום, ואין צריך להיפגש עמו מקרוב דייקא, אלא מתוך מחשבות טובות שבלב בלבד, להתמלא רחמים על איש ישראל הסובל והנצרך לישועה וטובה. – שבעצם מחשבות הללו בלבד, וכשמתבייש במה שמצבו שלו טוב יותר משל חבירו, במחשבות כאלו שבינו לבין עצמו, ונסתרים בלב בלבד, כבר השפיע הצדקה והחסד, שנתעורר הרצון העליון להושיע את חבירו, ולהרבות החסד והרחמים בעולם.

ג

ביסוד זה נבוא אל הביאור בהאי פרשתא דידן, שנצרכו ישראל לבנין בריח התיכון שבמשכן, להביא מאותו עץ שנטע אברהם אבינו ע"ה. והיינו מן האשל שנטע להשפיע החסד והרחמים לכל באי עולם, כדמצינו בפסוקי הכנסת האורחים שהיה טורח להטיב עמהם בפרשת וירא (בראשית יח, ד) "יוקה נא מעט מים ורחצו רגליכם, והשענו תחת העץ". וכן שם (פסוק ח) "והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו". שהיה אותו העץ נטוע בחסד וברחמים שנטע והשריש אברהם אבינו עמוד החסד בעולם, ומאותו עץ החסד נעשה בריח התיכון המחזיק כל המשכן על תילו.

והיינו טעמא כמו שנתבאר שכדי לעורר שפע החסד העליון ולפתוח צינור הברכה שירד ויבוא מלעילא לתתא, צריכים אנו להתעוררות החסד מלמטה. וכמו כן לבנין המשכן המביא כל הברכה לישראל למטה, וכדי שימשוך שכינה למטה ויהיה לו קיום בהשפעת הטובה והקדושה בעולם, נצרכו ישראל לעורר את מידת החסד, ולכן בא אותו בריח מעץ החסד שנטע אברהם איש החסד. שבכך יתעורר עמוד החסד בעולם, להשפיע חסדים טובים בישראל.

ובכך נעשה אותו בריח התיכון מחזיק ומקיים את כל הקרשים כולם באחדות ואחוה, שלא יהיו נפרדים זה מזה ולא יהיו נפולים, כי הבריה התיכון הוא סוד כח הקיום הפנימי והעמידה, שהכל מכח שפע מידת החסד המזרים ומשפיע הברכה והטובה באהבה ואחוה ורעות.

ובזה נמצא שורש קיום המשכן ובית המקדש להשפיע הטובה והברכה לישראל, הכל מכח החסד והאהבה שיש בישראל. וזה כל סוד קיומה של ציון וירושלים, כנרמז בפסוקי תהלים (קכב, ג-ה): "ירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו, ששם עלו שבטים שבטי קה כו', שאלו שלום ירושלם וגו', למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך". כי השלום והאחוה שבין ישראל, כל שבטי קה אחי ורעי כעיר שחבורה לה יחדיו, זהו כל סוד בנינה וקיומה של ירושלים.

וכאשר בעוונותינו הרבים נכנסה שנאת חנם בישראל, הרי זו השנאת חנם החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו (יומא ט:). כי כל עיקר קיום המקדש בישראל, הוא כשהבריה התיכון מקצה לקצה מושרש במידת החסד של אברהם אבינו באהבה ואחוה, וכך היא בנינה של ציון כעיר שחבורה לה יחדיו, וממילא כשבטלה אותה אהבה וחסד ונכנסה השנאת חנם נחרב הבית.

ומצד שני נצרכו הקרשים של בנין המשכן לבוא מנטיעת יעקב אבינו ע"ה, לפי שיעקב הוא מידת האמת, ולשלב האמת עם החסד, שיהא החסד נכון וישר. וכד"א (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם". כי האמת ליעקב שזורה ומתחברת עם החסד לאברהם, תרווייהו משלימים זה לזה, שבמידת האמת ינווט את החסד והאהבה באפיקים הנכונים, שלא לחצוב בה בורות נשברים, ובחסד של שקר וטומאה חלילה. רק במידת האמת יכוננו דרכיו, להתרחק מן השקר ולהתהלך באמיתה של תורה, להשפיע החסד כרצון של מעלה וכדת אמת שבתורה הקדושה.

ולכן הועמד המשכן בקרשים של יעקב אבינו, מידת האמת, כדי להרחיק השקר, שבזה תהא העמידה למשכן להחזיק מעמד וקיום, דקושטא קאי. כמ"ש בסוגיא דשבת (קד:): "מאי טעמא שיקרא אחדא כרעיה קאי, ואמת מלבן לבוניה. – קושטא קאי שיקרא לא קאי". ופירש רש"י: "אחד כרעא. כל אות ואות שבו עומדת על רגל אחד. אמת מלבן לבוניה. מושכבין תחתיה אותיותיה כמין לבניה, דאל"ף הרי יש לה שתי רגלים, ומושבה טוב, ורגל השני רחב" ע"כ.

כי האמת יש לה קיום ועמידה איתנה במושב חזק ונכון, אבל השקר מהרה נופל ואינו מחזיק מעמד. ולכן נעשו הקרשים משורש אמת ליעקב, כדי שיהיה להם מעמד ותקומה.

כמ"ש בסה"ק נועם אלימלך ז"ע פרשא דידן (מהדו' דפו"ר מח:ב), וזל"ק: "ועשית קרשים למשכן. ורוצה לומר, שאותיות 'ק'רש' הוא אותיות 'שקר', והיינו שתשבר עצמך ממידת שקר עד תכליתה, ולחזק עצמך במידת היפוך. כמו 'ק'רש' הוא היפך אותיות 'שקר', עד שתעשה עצמך קרש למשכן, דהיינו שתהיה מרכבה להשכינה" עכלה"ט.

וכבר אמר הרה"ק הרבי ר' פנחס מקוריץ זצוקללה"ה (אמרי פנחס שער ו אות עח): "שקר צריך להיות חמור כמו עריות וכו'" עכל"ק, עיין שם במה שביאר בזה יפה, ובחלקת יהושע מאמר שישי האריך בזה ע"ש.

ונמצא מבואר בזה טעם שקרשי המשכן נטע יעקב אבינו והבריה התיכון נטע אברהם אבינו ע"ה, ששתי מידות הללו 'אמת ליעקב וחסד לאברהם' הם שמחזיקים את המשכן והשראת השכינה הק' בישראל. כאשר החסד נעשה באמת, ולא בשקר ובמקום שאינו נכון, והאמת משולב עם החסד והאהבה, ולא בתקיפות וגבורה, כדרך יקוב הדין את ההר, בזה יכול המשכן לקום מתוך ב' מידות הללו משולבות אחת אל אחותה, להביא שורש הברכה והשראת השכינה במשכן, וכד"א (תהילים פט, טו) "חסד ואמת יקדמו פניך".

ויש להוסיף בזה, שאף המקום שבו נבנה המשכן צריך להיות מתוקן במידות טובות בענווה ובשפלות, שרק זה המקום שיש בו ענווה ושפלות איווה ה' למושב לו, אבל הבעל גאווה ומי שיש בו גסות הרוח, הרי אמרו בו (סוטה ה.) שאין אני והוא יכולין לדור, ושכינה בורחת משם, כי אם את דכא ואת שפל רוח אשכון (ישעיה נז, טו).

[ולכן נצרך דוד המלך ע"ה להכין את מקום המקדש, שהוא קנה אותו המקום והכינו לבנין המקדש, וכרה השיתין ויסודות הבנין. בהיות דוד המלך ע"ה מלא שפלות וענווה ולבו נשבר בקרבו, וכמו שאמר (תהילים כב, ז) "ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם" (חולין פט.). והוא הכין וכרה מקום המקדש בישראל, שיהיה מלא שפלות וענוות חן, להרחיק ולסלק משם כל שמץ של גאווה ורום לב, ומזה נשרש בכל הנכנס לבית המקדש הכנעה ושפלות רוח, כשהיה משתחוה לפני ד' ומכניע עצמו וקומתו בהכנעה וענוה, ומזה זכה להשראת השכינה.

ד

והנה ביסוד מצות הקמת המשכן, שאמר הכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". ונודע היסוד שייסד לנו רבינו הבעש"ט הק' ז"ע, שכל התורה הקדושה נצחיית היא, ושייכת ונוהגת בכל דור ובכל זמן. ולא רק מצד הזמן והעת יש בה נצחיות, אלא גם שייכת לכל אחד ואחד מישראל תמיד, שכל יחיד בכל זמן ומקום שהוא, שייך אליו כל דבר שבתורה, ויש בו רמזים ולימודים הנצרכים לו לפי עניינו.

ובזו המצוה של בנין בית הבחירה, שמנאוה מוני המצוות, הרי בוודאי נצחית היא, ואף היא נוהגת בכל איש ואיש מישראל בכל עת ומקום.

ובודאי אף כעת בזמן הגלות, הגם שהבית חרב בעוה"ר, שייכת ונוהגת זו המצוה לעשות לנו מקדש ומקום להשראת השכינה. כדאיתא בגמרא מגילה (כט.): "תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר, בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן. גלו למצרים שכינה עמהן, שנאמר (ש"א ב, כז) הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'. גלו לבבל שכינה עמהן, שנאמר (ישעיה מג, יד) למענכם שולחתי בבלה. ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר (דברים ל, ג) ושב ה' אלהיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות" ע"כ.

ונמצא שאף עתה בהיותנו בגלות המר, הרי שכינה גלתה עמנו, וצריכים אנו אם כן לעשות לה מקום משכן להשראת השכינה. ואין זו המצוה רק הלכתא למשיחא, אלא שייכת בכל זמן ובכל עת, ונוהגת בכל איש ואיש מישראל, לקיים המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כאשר הארכת בזה בעזה"ת בספר "מבשר טוב נצחיות המקדש".

ויתרה מזו כתב כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בפרשת תצוה (מח.א), שאפילו בעתותי החשכות, כאשר איש ישראל נופל חלילה אל החשכות גם שם שכינה עמו. וזל"ק (בתוה"ד): "זוה שמרמז 'תן לה מדתה', שתהא דולקת מערב עד בוקר. כי נר מערבי עדות בישראל, שהשכינה שורה בישראל (שבת כב:). ולרמז שאפילו בערב, בזמן החשכות, גם כן שורה השכינה הקדושה בתוכינו. ובלב איש הישראלי יש נר, וצריך כי אם להדליקו ולעוררו. וזה שציוה השי"ת למשה רבינו ע"ה (שמות כז, כ) 'זאתה תצוה את בני ישראל', לחבר עם ישראל שיהיה כח המשלח בהשליח וכו'. ובזה יכול הכהן הגדול 'להעלות נר תמיד', של ישראל, בבחינת 'נר ה' נשמת אדם' (משלי כ, כז), להעלותם לשורשם, ולהדליק נשמת ישראל שידליק עד בוקר, אפילו בימי החשכות עד עקבתא דמשיחא, ויקבץ נדחינו במהרה וכו'" עכלה"ט.

ונמצינו למדין, שאין לך אדם ואין לך שעה, שלא שייך בה מצות עשיית המקדש, כדי להכשיר ולהכין בעצמו המקום להשראת השכינה בתוכו.

ובזה יישבו באלשיך הקדוש ובשל"ה הקדוש, דיוק לשון הכתוב "ושכנתי בתוכם", שבדווקא לא אמר 'בתוכו', כי עיקרו קאי על השראת השכינה שבישראל.

וז"ל האלשיך בפרשתנו: "בשום לב אל אומרו 'ושכנתי בתוכם' ולא אמר 'בתוכו'. והוא, כי הנה שמעתי לומדים מכאן, כי עיקר השראת שכינה באדם הוא, ולא בבית, מאומרו בתוכם" עכ"ל.

ובשל"ה הק' (שער האותיות אות ק' קדושה ה): "וכמו שאמרו במדרש, על המשכן ומקדש נאמר (תהלים כו, ח) 'ה' אהבתי מעון ביתך', אחר כך אמר 'מקום משכן כבודך', הוא העולם. על כן האדם הנקרא 'עולם קטן', הוא נקרא גם כן מקדש. כמו שנאמר (שמות כה, יח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ולא כתיב 'בתוכו' אלא 'בתוכם', רצה לומר בתוכיות המקודשים" ע"כ.

והיינו, שעיקר מצות השראת השכינה היא בישראל, שלזה נבנה המשכן ובית המקדש כדי שתבוא שכינה לשרות בישראל. ולו יצוייר שיוכלו לבנות המקדש בלבד בלא שיהיו ישראל בעולם, אין המצוה מתקיימת כראוי לה, ומי עשה בה העבודה. אלא עיקרה באה כדי להשרות שכינה בתחתונים, שתהיה שורה שכינתא קדישתא בישראל.

ולכן בא לשון המצוה "ושכנתי בתוכם", בתוכו של כל אחד ואחד, שצריך כל אחד ואחד בכל דור ודור, לעשות מקדש בתוככי לבו ונשפו פנימה, כדי שתבוא השכינה ותשרה בו. ובכן צריך להכין את עצמו שיהא ראוי בדבר, להיות קרוב לשכינה, מקושר ומחובר להשי"ת, ולא חלילה רחוק תלוש ונעזב נפרד לעצמו.

ובזה יישבו בספרים הקדושים הדיוק שפתחנו בו, בלשון "ויקחו לי תרומה", שהיה לו לומר 'ויתנו'. אך רמז בו הכתוב "ויקחו לי", שתקחו אותי בעצמי אליכם, זהו רצון השי"ת במצוה זו שתקחו אותי בעצמי אליכם, ותמציאו לי מקום להשרות שכינתי בתוכם.

כענין שפתח המדרש בפרשתנו (שמו"ר לג, א): "ויקחו לי תרומה כו'. יש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, שנאמר ויקחו לי תרומה. משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה. ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו, בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך. אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש" ע"כ.

נמצא זו המצוה שפיר נצחית היא ונוהגת תמיד לכל יחיד בכל עת, שעל כך צווח הכתוב ואומר "ויקחו לי", תקחו אותי אליכם, [נעמט'ס מיר], שתהיו צמודים בשכינה ותכינו עצמכם אליה שתוכל לשרות בתוכם ולהתאחד עמכם.

ואדרבה יותר בנקל הוא בזמן הגלות להתקרב להשי"ת, כאשר שכינתא בגלותא. וכמ"ש בסה"ק נועם אלימלך ז"ע בפרשת ויישב (מהדו' דפו"ר כא.א), וזל"ק: "ע"ד ששמעתי משל מתוק, מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראוני זלה"ה, והוא שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל יותר מבימי הנביאים, שהיו צריכים השבעות והתבודדות רב כידוע, כדי ששיגו הנבואה ורוח הקודש".

"ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו בחצירו בפלטין שלו, ויבא איזה אוהב המלך, וירצה להזמינו לסעודתו לביתו. אזי בוודאי יכעוס עליו המלך, כי אין זה כבוד של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים, גם אם יהיה הסעודה גדולה עד למאד. ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו, עד שיכין כל הכנות, ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים, שימצא חן בעיני המלך שיבא לסעודתו".

"אבל כשהמלך נוסע בדרך, ורוצה ללון בדרך, אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי, אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי, אזי זה בית מלוננו ללון שם".

"והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אזי אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות, היה צריך עבודה גדולה, כמו שמצינו בשמחת בית השואבה ששם היו שואבים

רוח הקודש. אבל עתה בגלות המר הגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא נע ונד בארץ, ותשוקתה מאד מצוא מקום דירה לשכון בה. ואם מצאה מנוח מקום נקי, אדם שהוא רק נקי מעבירות וחטאים, אזי שם היא דירתה ודפח"ח. וזהו 'הפעם יזבלני כו' (בראשית ל, כ) לשון דירה, דהיינו בגלות המר יהיה לה דירה להשכינה" עכלה"ט.

נמצינו למדין מדברי קדושים, במשל המתוק שמביא הרבי ר' אלימלך מפי רבו המגיד הגדול ממעזריטש זצוקללה"ה, שדיקא עתה בגלות המר, כאשר השכינתא בגלותא נע ונד בארץ, הרי הוא יותר בנקל להתקיים בנו "ושכנתי בתוכם, בתוכו של כל אחד ואחד", שתשוקת השכינה במאוד למצוא מקום לשרות בו, ומבקש מאיתנו "ויקחו לי", שתקחו אותי בעצמי בתוכם, עשו לי קיטון אחד ואדור עמכם. כי כשהמלך בדרכו ואינו יכול לדור בארמון המלכות, כאשר התרחק מפלטרין של מלך, ואינו יכול ללון בכל פאר והדר שבביתו. אזי יכול להיכנס גם בכל בית הפשוט, ואפילו בכפר נידח.

אולם תנאי אחד מוכרח המלך, בהיות נפשו עדינה מאוד והוא אסטניס בטבעו, ואין יכול לסבול הלכלוך והזוהמא שאין נפשו סובלת זאת בשום אופן. ולכן נצרך רק שיהיה הבית נקי ומצוחצח לכבודה של מלכות, שבמקום הנקי כבר יוכל להיכנס בו, הגם שאינו מפואר בכל פאר והדר. – ולכן צריך שיהיה האדם נקי בנפשו מן העבירות והחטאים, ובמידות טובות, שבזה נמצא המקום 'נקי' שתוכל שכינה לבוא ולשרות בקרבו.

ובנתיבות דרכנו האמורים ביסודות המשכן בחד ובאמת, נמצא שאף מידות הללו נצרכים ליסוד המקדש, כדי שיחזיק מעמד, כמו שהבריה התיכון היה מחזיק את הקרשים, קרשי המשכן מתוכם, במידת החדס דאברהם, והקרשים במידת אמת דיעקב, שרק מתוך שתי מידות הללו משולבות יחדיו יש קיום למקדש כמו שנתבאר. – ובכן הוא הדין כמו כן גם לבנין המקדש הפנימי, שבכל יחיד ובכל דור, ואף בגלות הזו שנתבאר שצריך תמיד להכין המקום לשכינה בתוכו של כל אחד ואחד. שאף בזה צריך להכין עצמו בב' מידות הללו, מידת החדס ומידת האמת.

וכאשר יהיה איש נקי חד וחלק, טוב וישר בישרות של אמת. שאף זה מכלל מידת האמת שיהיה עומד בישרות דרך גדילתו, ולא יעשה עצמו הפוך ממה שהוא. כדרך שאמרו בקרשים (סוכה מה:): "אמר חזקיה אמר רבי ירמיה, משום רבי שמעון בן יוחי, כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן, שנאמר (שמות כו, טו) 'עצי שטים עומדים'. תניא נמי הכי, עצי שטים עומדים, שעומדים דרך גדילתן" ע"כ.

והיינו נמי מכלל מידת האמת לאמיתו, שיהא האדם מה שהוא דרך גדילתו, עומד על עומדו ומתעלה בישרות לפי לבו ונפשו.

ובשילוב כל מידות הללו, כאשר שומר האדם את נפשו נקי מן העבירות הרעות, ובמידות הטובות בענווה ובשפלות, ומרבה בחדס ואהבה בין אדם לחבירו, ובמידת האמת, ניתן לזכות לבנין המקדש שבלבו של אדם, אף בתוככי זמן הגלות והחשכות, ולהתקיים בו "ויקחו לי", שיקח השי"ת בעצמו בקרבו פנימה, ובכך נבנה בנין השראת השכינה בכל יחיד תמיד.

כיוצא בדבר הוא בבנין המקדש שלעתיד, כאשר נזכה להתגלות השכינה בגלוי, במקדש של אש שירד בנוי ומשוכלל מן השמים. – שאף הוא הולך ונבנה מכוח אלו המידות בעצמם, שהם יסודו של בנין המקדש. במידות החדס והאמת ובענווה ונקיות, שמתוך שישראל מזככים את עצמם ונפשם ולבם באלו המידות, נבנה והולך בית המקדש השלישי המקווה, שבשלמות בניינו למעלה נזכה לראותו עין בעין ולהתגלות כבוד השכינה בבית ה' המכונן בהר ה'.

יתן השי"ת שנזכה להשריש אלו המדות בקרבנו, עדי נזכה לבנין בית קדשנו ותפארתנו, בביאת גואלנו גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com